

POSAVSKO ŠTEHVANJE

BILTEN ENAINSEDEMDESETEGA POSAVSKEGA ŠTEHVANJA

KMEČKA STROJNA SKUPNOST SAVLJE-KLEČE, ZDRUŽENJE

POSAVSKO
ŠTEHTVANJE

A full-length portrait of a man with short dark hair and a light beard, smiling at the camera. He is wearing a light blue short-sleeved button-down shirt and dark trousers. He stands in front of a wall made of vertical wooden planks with visible knots and grain. A white diagonal banner is overlaid on the lower part of the image.

Rok Čemažar, novoizvoljeni predsednik KSSSK, združenje

Rok Čemažar je novi predsednik Kmečke strojne skupnosti Savlje-Kleče, združenje

Dragi sovaščani in obiskovalci!

Z letošnjim letom je Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče, združenje, vstopila v novo obdobje z novim vodstvom. S februarjem 2025 sem namreč prejel podporo občnega zbora in sprejel vlogo predsednika društva.

Prihajam iz Kleč. Po izobrazbi sem diplomirani inženir agronomije in hortikulture, sicer pa sem že 20 let zaposlen kot informatik. Ob službi veliko časa posvetim čebelarjenju, saj skrbim za več kot 60 čebeljih družin, kar pomeni okoli dva milijona čebel. Za opraševanje v naših koncih je tako dobro poskrbljeno.

Naše društvo je prostovoljno združenje kmetov in drugih prebivalcev iz Savelj, Kleč in Ježice, ki si med seboj pomagajo. Danes poznamo številne moderne oblike souporabe različnih stvari npr. avtomobilov (*car sharing*), v naših koncih pa je ta koncept poznan že vsaj od leta 1907, ko je bila ustanovljena Strojna zadruga v Savljah. Souporaba kmetijskih strojev je edinstveni primer delitvene ekonomije v Sloveniji. V okviru društva deluje tudi gledališka skupina BEŠTEK teater, ki nas razveseljuje z gledališkimi predstavami in drugimi kulturnimi prireditvami.

Trudimo se, da bi se na vasi še vedno poznali med seboj in se na različne načine povezovali, ter tako ustvarjamo skupnost.

Zato smo tudi letos pripravili vse potrebno za štehvanje – tradicionalno tekmovalstvo, pri katerem neporočeni fantje jahajo na neosedlanem konju in s kijem razbijajo lesen sod. Prireditve se odvija na travniku v Savljah v Ljubljani. Ob tem se v spremljevalnem programu predstavijo stara kmečka opravila, orodja in stroji, vse skupaj pa dopolnjujeta tudi ples in glasba.

Letos želimo program še obogatiti. Predstavili bomo košnjo trave, kot je potekala nekdaj – s koso. Nato pa se bomo preselili v današnji čas, ko delo ne poteka več ročno, pač pa s stroji, in prikazali baliranje trave.

Iskrena hvala vsem za podporo in sodelovanje, za pomoč pri organizaciji in izpeljavi tradicionalnega 71. Posavskega štehvanja, ki bogati našo vaško skupnost in se tako ohranja kot nesnovna kulturna dediščina Slovenije.

Rok Čemažar,
predsednik Kmečke strojne skupnosti Savlje-Kleče, združenje

Posavsko štehvanje, veliki vaški praznik

Posavsko štehvanje je tekmovanje oziroma igra, pri kateri neporočeni fantje jahajo na konjih in z železnimi kiji razbijajo lesen sod.

Tekmovalci oziroma *štehvovci* se že nekaj tednov pred tekmovanjem pripravljajo na skupnih vajah. Za dober rezultat morata biti konj in štehvovec usklajena. Konj mora na štehvovčevo zahtevo pravilno začeti teči, preiti v galop in se na koncu ustaviti. Pri tem mora biti ubogljiv, da ne ovira drugih tekmovalcev in gledalcev.

Štehvovec si za štehvanje izbere spremljevalko, ki ji pravimo *dečva*. Oba sta oblečena v gorenjsko narodno nošo. Dečva med štehvanjem drži štehvovčev klobuk in ga spodbuja.

Na dan štehvanja gredo štehvovci z dečvami in konji pred začetkom tekmovanja v sprevodu po vasi, da se pokažejo vaščanom. Na čelu spreveda gre zapravljiček, na katerem sta harmonikar in štehvovski mojster s spremstvom, za njim se zvrstijo štehvovci na konjih, zadaj pa se na lojtrniku pelje štehvovski sod. Ko pridejo na prireditveni prostor, napovedovalec štehvovce, dečve in konje predstavi. In štehvanje se lahko začne.

Štehvovec v desnici drži kovan železen kij oziroma *štehvanj*. Dolg je od 40 do 60 centimetrov. Kij ima bunkast ročaj in na koncu zakovano štirioglato konico. Na ročaju ima usnjen pas, ki preprečuje, da bi med tekmovanjem štehvovcu padel iz rok. Vsi tekmovalci imajo enake kije. Z njimi morajo ravnati previdno, saj so sicer zanje ali za konja lahko nevarni.

Barigla, to je sod, ki ga razbijajo med jahanjem, je narejena iz lesenih dog in povezana z leskovimi obroči; teh je običajno 14. Okrašena je z belimi, modrimi in rdečimi črtami, v zadnjem času je na njej zapisana tudi številka, ki opozarja na to, za katero štehvanje po vrsti gre. Sod je nasajen na *štebeh*, lesen drog, na višini dveh metrov. Nasadi se ga tik pred začetkom igre.

Konji, s katerimi se štehva, niso osedlani, lahko so le pregrnjeni z odejo, ki je nanje pripeta s pasom. Za štehvanje so konji olepšani z barvnimi trakovi, pripetimi v rep in grivo.

Proga, po kateri štehvovci jahajo, je na vsaki strani omejena z vrsto nizkih zelenih vej in ograjena z leseno ograjo.

Posavsko štehvanje je tekmovanje, ki ga ocenjuje posebna komisija, sestavljena iz nekdanjih izkušenih štehrovcev. Tekmovalcem dodeljujejo točke za konjev galop, moč udarcev, spust ter razbitje obročev, dog in soda. Vsak član komisije ocenjuje eno prvino.

Štehvanje vodi in usmerja štehrovski mojster, to je izkušen nekdanji štehrovec, navadno tisti, ki se je nazadnje poročil. S pomočniki skrbi za red, da znak za začetek posameznega kroga štehanja in določi morebitni odmor.

Štehrovec prosto jaha, ne drži se za vajeti, ampak ima roke dvignjene in v desnici vihti kij. Ko pridirja do sode, z vso močjo zamahne po njem. V prvih krogih tekmovanja je na sodu le nekaj sledi udarcev, kasneje pa začnejo odpadati obroči, doge in nazadnje še dno. Z razbitjem sode se tekmovalni del štehanja konča.

Zmagovalca razkrije lovljenje venčka iz suhega cvetja. Štehovci vnovič dirjajo mimo droga. Za njim stoji žena štehovskega mojstra, ki edina ve, kdo je osvojil največ točk in tako zmagal. Vsakemu ponuja zmagovalni venček, vendar ga zadnji hip odmakne in ga po navadi šele v tretjem krogu natakne na kij zmagovalca. Štehovci se zatem z dečvami in konji sprehodijo mimo droga, kjer jim štehrovski mojster in njegova žena ter organizator čestitajo, z njimi spijejo kozarec vina ter jim podelijo nagrade.

Štehovci konje odpeljejo domov in odidejo na veselico. Ta se navadno zavleče dolgo v noč.

register nesnovne
kulturne dediščine

Od obredja do tekmovanja: kako se je štehvanje udomačilo na Posavju

Štehvanje izvira iz Ziljske doline. V Ljubljani so ga Ziljani prvič predstavili leta 1935 v sklopu folklornega festivala Koroški dan na pobudo Franceta Marolta, tedanjega vodje Folklornega inštituta Glasbene matice v Ljubljani. Fantom z ljubljanskega Posavja pa je bila igra tako všeč, da so jo vzeli za svojo. Skozi desetletja je tekmovanje kljub prekinitvi med letoma 1937 in 1954 obdržalo svojo prvotno obliko in se je le malenkostno spreminjalo.

Ni povsem jasno, kako se je štehvanje razvilo. Izvor imena je nemški in kaže na prvotni način igre, ko je bilo treba sod zabosti (v nemščini *stechen*). V Ziljsko dolino v Avstriji naj bi štehvanje prišlo iz italijanskega Vidma in naj bi bilo kmečka oblika rimske viteške igre kvintane, pri kateri so vojaki v na kol nataknjeno lutko v diru zasajali kopje. Viteško tekmovanje je bilo v Vidmu priljubljeno že v 18. stoletju, v Avstrijo pa so to igro prinesli furmani, ki so z Dunaja v Trst vozili preko Vidma in Trbiža, vendar so jo nekoliko preuredili. Jezdec so v lesen sod zabijali dolg železen kol. Ker pa kol ni bil dovolj oster, da bi se zasadil v les in sod razbil, so namesto tega začeli uporabljati železne kije.

V Ziljski dolini je štehvanje organizirano v povezavi z žegnanji in binkoštimi igrami. Etnomuzikolog France Marolt, ki je v tridesetih letih 20. stoletja raziskoval običaje v Ziljski dolini in v knjigi *Tri obredja iz Zilje* (1935) poleg visokega reja pod lipo in ziljske ohceti predstavil tudi štehvanje, je to konjeniško igro želel pokazati na folklornem festivalu v Ljubljani. Zanj je navdušil fante iz vasi ljubljanskega Posavja: iz Kleč, Savelj, Ježice, Stožic in Male vasi, ki so veljali za dobre jahače in rejce konj.

Prve posavske štehvovce je vodil Janko Snoj, pri vajah za uprizoritev pa je Maroltu pomagal Janez Zwitter iz Zahomca v Ziljski dolini. Vendar se leta 1935 vse ni izšlo po načrtih, saj je bil folklorni festival, na katerem naj bi Posavci štehvali, načrtovan v času spravila poljskih pridelkov. Tako so 6. oktobra na Koroškem dnevu ob slabem vremenu po Cojzovem grabnu, današnji Zoisovi cesti, štehvali Ziljani. 5. julija 1936 je pet Šentvidčanov in štirje Posavci štehvalo na Prosvetnem taboru v Šentvidu nad Ljubljano. Fantje z ljubljanskega Posavja so se istega leta organizirali tudi sami in 13. septembra štehvali pred župniščem na Ježici. 11. julija 1937 so Ježičani štehvali na Prosvetnem taboru v Trnovem.

Nobeden od predvojnih štehvovcev sam ni bil v Ziljski dolini. Kar so vedeli o štehvnanju, sta jim povedala in pokazala Marolt in Zwitter. S tradicijo štehvnanja in njegovo vsebinsko platjo torej niso bili prav dobro seznanjeni. Zdelo pa se jim je privlačna in zanimiva konjeniška igra. Pri prenosu na ljubljansko Posavje se je tako štehvnanje nekoliko spremenilo. Izgubilo je verski značaj in dobilo bolj tekmovalnega: postalo je neke vrste kmečki šport. Spremenile so tudi vloge nekaterih udeležencev in pojavilo se je nekaj novih elementov. Dečve, ki imajo pri ziljskem štehvnanju odločilno vlogo pri izbiri zmagovalca, so se umaknile v ozadje, njihovo vlogo pa je prevzela komisija, ki ocenjuje štehvnanje in ob koncu tekmovanja določi zmagovalca na podlagi prejetih točk. Medtem ko so pred vojno štehvovci in dečve nosili gorenjske noše, so se v povojnem času želeli bolj zgledovati po ziljskem štehvnanju z ziljskimi nošami. Že pred vojno so sicer na štehvnanju skušali tudi peti ziljske pesmi in zaplesati kakšen ziljski ples, pa jim to navadno ni uspelo. Tako so kasneje sledili svoji izvedbi prireditve z gorenjskimi nošami.

Pred drugo svetovno vojno so štehvnanje zadnjič izvedli v Trnovem, nato pa so v Savljah, Klečah in na Ježici na Maroltovo in Snojevo pobudo zopet začeli s tekmovanjem leta 1954.

Posavsko štehvnanje običajno poteka sredi junija. Skozi zgodovino se je odvijalo na različnih lokacijah na Ježici, v Savljah in Klečah. Nekajkrat pa so štehvnanje izvedli tudi na različnih prireditvah zunaj domačega okolja. Nad štehvnanjem so se že v predvojnem času in kasneje navduševali tudi v okoliških krajih (Šentvid nad Ljubljano, Bukovica pri Vodica, Vodice, Komenda), vendar običaj tam ni zaživel.

Priprave na tekmovanje so se v začetkih posavskega štehvnanja začele že vsaj dva meseca pred prireditvijo. Fantje so tekmovali s kmečkimi konji, ki so bili vajeni težaškega dela na polju.

V zadnjem času, ko so na polju konje zamenjali stroji, pa v ospredje prihajajo konji, ki niso obremenjeni s kmečkim delom, temveč jih rejci uporabljajo za rekreacijo oziroma šport.

V petdesetih in šestdesetih letih so priprave poleg treninga s konjem vključevale tudi plesne vaje za štehvovce, ki so potekale v Prosvetnem domu v Savljah. Po tekmovanju je bilo namreč v navadi, da so štehvovci zaplesali s svojimi dečvami. Ta ples se je obdržal le do leta 1964, kasneje je namesto štehvovcev nastopila folklorna skupina. Od začetka devetdesetih let ljudskih plesov ni bilo več, v zadnjih letih pa so se štehvovci in dečve spet opogumili in na veselici skupaj zaplešejo ob zvokih harmonike.

Navadno tekmuje med sedem in deset štehvovcev, fantov iz Savelj, Kleč in Ježice, ki ne smejo biti poročeni. Do osemdesetih let štehvovcev ni primanjkovalo. Teh je bilo okoli petnajst in fantje so se »borili«, da bi lahko prišli v tekmovalno ekipo.

Ena od sprememb v zadnjem času je tudi prehodni zlati kij, ki ga zmagovalec prejme od leta 2004 naprej, ko smo praznovali petdesetletnico posavskega štehvnanja. Če štehvovec na tekmovanju zmaga tri leta zapored, zlati kij ostane njegov.

Od leta 2012 je v prireditvi vključen tudi prikaz stare kmetijske mehanizacije in nastopi različnih društev, v katere so vključeni okoliški prebivalci.

Organizator štehvnanja je od leta 1991 združenje Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče. Priprave na prireditvi se začnejo nekaj mesecev prej. Vaščani Savelj in Kleč v prireditvi vložijo veliko prostovoljnega dela. Stroške prireditve organizatorji poravnajo s pomočjo sponzorjev (Mestna občina Ljubljana in okoliški podjetniki), veselice in srečelova. Veselica je po navadi

v bližini tekmovanja, največkrat je bila pri Prosvetnem domu v Savljah. Dobitke za srečelov so organizatorji zbirali od vaščanov, kar se poleg donacij sponzorjev še danes počne. V preteklosti je bilo za štehanje oziroma veselico treba plačati simbolično vstopnino, a se je to v devetdesetih letih ukinilo in danes je prireditev brezplačna.

Pri ohranjanju posavskega štehanja imajo veliko vlogo nekdanji štehovci, ki so mentorji mlajšim generacijam, in organizatorji. Prebivalci Savelj, Kleč in Ježice štehanje doživljajo kot svojo in kot tradicionalno prireditev. Štehanje predstavlja pomemben element lokalne identitete in prepoznavnosti.

Štehanje je v Klečah, Savljah in na Ježici po presaditvi iz Ziljske doline na ljubljanskem Posavju pognalo svoje korenine in se razvijalo skladno z lokalnimi navadami, prepričanji in možnostmi. To kaže že pridevnik *posavsko*, ki opozarja, da je tu štehanje postalo prireditev s svojo tradicijo. Leta 2012 je bilo vpisano v register žive kulturne dediščine.

Pri pripravi besedila smo si pomagali tudi z besedili o ziljskem in posavskem štehanju Nika Kureta v knjigi *Praznično leto Slovencev* in člankom Nene Židov *Kdor ne štehva, ni Posavc! Štehanje v Savljah, Klečah in na Ježici v Ljubljani*.

Matic Kosmač, zmagovalec 70. Posavskega štehvanja

Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče razpisuje 71. Posavsko štehvanje

1. Posavsko štehvanje je tekmovanje štehvovcev iz Savelj, Kleč in Ježice (veljaven je bližnji okoliš).

2. Za izvedbo posavskega štehvovanja bo Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče, združenje, imenovala organizacijski odbor.

3. Posavsko štehvanje bo 21. junija 2025 na travniku ob Saveljski ulici v Ljubljani.

4. Na posavskem štehvovanju sodelujejo neporočeni fantje. Tekmujejo na neosedlanih konjih.

5. Vsak prijavljeni tekmovalec (štehvovec) mora imeti dekle (dečvo).

6. Štehvovec in dečva sta oblečena v gorenjsko narodno nošo.

7. Vsak štehvovec ima za razbijanje soda (barigle) kij, ki ga dobi na žrebanju na dan štehvovanja. Vsi kiji so enake oblike in so enako težki.

8. Seznam štehvovcev pripravi štehvovski mojster in ga posreduje odboru za izvedbo posavskega štehvovanja pri Kmečki strojni skupnosti Savlje-Kleče, združenje, 20 dni pred štehvanjem.

9. Štehvovci si izberejo svojega konja. Če imajo s tem težave, skupaj z organizatorjem poiščejo ustreznega konja.

10. Organizacijski odbor bo za izvedbo posavskega štehvovanja imenoval štehvovskega mojstra, njegovo ženo in ocenjevalno komisijo, ki jo sestavljajo štirje ocenjevalci.

11. Štehvanje se odvija na zavarovani progi v smeri urinega kazalca.

12. Štehvanje vodi in usmerja štehvovski mojster.

13. Štehvovci morajo upoštevati navodila štehvovskega mojstra.

14. Sod za štehanje, obdan z lesenimi obroči, (barigla) se namesti na kol (štebeh) na višino približno 2 m.

15. Tekmovalci imajo glavno poizkusno štehanje dva dni pred uradnim štehanjem.

16. Na dan posavskega štehanja si števovci lahko ogledajo tekmovalno progo, vendar pri tem ni dovoljeno števati ali kako drugače razbijati sod.

17. Vrstni red števovcev bo naključno izžreban ob prisotnosti števovskega mojstra oziroma vodje vaj najkasneje 14 dni pred štehanjem.

18. Štehanje bo v skladu s pravilnikom o točkovanju ocenjevala ocenjevalna komisija.

19. Rezultati posavskega štehanja bodo objavljeni v najkrajšem možnem času po končanem štehanju.

20. Zmagovalec je števovec, ki bo zbral največje število točk.

21. Odbor za izvedbo štehanja bo imenoval častno razsodišče, ki bo presojalo o diskvalifikacijah in upravičenosti pritožb.

22. Števovci in njihove dečve lahko dajejo utemeljene pripombe na napake pri sojenju do 15 minut po razglasitvi rezultatov. Razsodišče bo pripombe obravnavalo takoj in jih upoštevalo ali zavrglo. Odločitev razsodišča je dokončna.

23. Nagrade za dosežene uspehe bo zagotovil organizacijski odbor. Najboljši števovec od števovskega mojstra in njegove žene dobi zmagovalni venček in zlati kij. Vsi števovci prejmejo praktične nagrade in so počaščeni s kozarcem vina.

24. Števovec za tretjo zaporedno zmago v trajno last prejme zlati kij. Če do treh zmag ne pride, pa mora zlati kij vrniti.

Program

14:30	zbiranje povorke, okraševanje vozov in konj, zbiranje štehrovcev in njihovih dečev, prihod štehrovskega mojstra in njegove žene
15:30	povorka štehrovcev in spremljevalnih vpreg skozi Savlje
15:45	obisk obeležja štehrovca na konju na končni postaji LPP št. 14
16:00	prihod povorke na prireditveni prostor v Savljah pozdrav zbranih udeležencev in otvoritev 71. Posavskega štehvanja
16:10–18:00	štehvanje nastop pevcev predstavitel košnje in spravila trave
18:00–18:30	razglasitev rezultatov
19:00	ples štehrovcev in dečev
20:00–24.00	zaključek štehvnanja z veselico

KOMISIJA

Ocenjevalna komisija 71. Posavskega štehvanja

Peter Klemen
Martin Kušar
Domen Jenko
Kancijan Zatler

Pravila in točkovanje

I. Jezdi se po vrstnem redu, kot je bilo izžrebano za vaje.

II. Vsako prehitevanje na progi je prepovedano in štehrovca prekliče vse morebiti dosežene točke tekočega kroga.

III. Jezdna oprema je samo z gurtno pritrjena odeja – brez sedla, bigelnov ali ostrog.

IV. Kategorije točkovanja:

A. Tek konja

1. galop

2. kas ali hod

* vsak še tako dober galop brez udarca ne šteje nič

2 točki

1 točka

B. Udarec štehrovca

1. zelo močan udarec po sodu

2. srednji udarec po sodu ali udarec na ploh

3. slab udarec, le božanje, le rob kija

*glasen pok še ni nujno močan udarec!

3 točke

2 točki

1 točka

C. Izbijanje

1. vsaka prelomljena doga (da se prelomi ali pade dol)
 2. vsak presekan obroč (da pade dol)
 3. celotno dno ali vrh soda
 4. del dna ali vrha
 5. razsutje soda (polovica soda ali več)
- *največje število točk, ki jih lahko štehovec prejme v tej kategoriji, je 9 (v enem krogu)

2 točki
3 točke
5 točk
2 točki
9 točk

D. Spust štehrovca

1. pravočasen spust (pred udarcem obe roki stran od konja)

3 točke

V. Pri enakem številu točk ima prednost štehovec z več točkami v kategoriji Izbijanje. Če je tudi to izenačeno, ima prednost štehovec s težjim konjem.

VI. Štehovski mojster po koncu ocenjevanja preveri in potrdi ocene sodnikov. Šele za tem se razglasi rezultate.

VII. Največje število doseženih točk daje pravico štehovcu do naziva štehovski prvak – zmagovalec.

Organizacijski odbor 71. Posavskega štehvnanja

Marko Avšič
Filip Čemažar
Rok Čemažar
Ivan Čerin
Gašper Čižman
Primož Čižman
Stane Dečman
Brane Grad
Domen Jenko
Martina Kermavner

Anton Klemen
Marko Kosmač
Matic Kosmač
Klemen Kušar
Zvone Milkovič
Jani Novak
Marjan Sever
Andrej Škerl
Kancijan Zatler
Pavel Zatler

Častno razsodišče 71. Posavskega štehvnanja

Rok Čemažar
Ivan Čerin
Anton Klemen

Uradni rezultati

70. Posavskega števnanja

1. Matic Kosmač	106 točk
2. Matej Novak	102 točki
3. Matej Tomažič	97 točk
4. Jakob Dovč	94 točk
5. Domen Jenko	94 točk
6. Martin Štebej	90 točk
7. Jan Kajdiž	90 točk
8. Aleksander Merhar	84 točk
9. David Dovč	80 točk
10. Boštjan Miklavčič	79 točk

Kdo letos štehva?

štehvovec	št. nastopov	št. zmag	dečva	ime konja	lastnik konja
David Dovč	1		Ema Camilti	Sofija	Matej Tomažič
Jakob Dovč	3		Anja Kodrič	Lučka	Jože Žagar
Jan Kajdiž	5		Lonja Klavžar	Alegra Siglavi	Marko Avšič
Aleksander Merhar	8		Pia Marinček	Miki	Jerca Bokal
Matej Novak	5	2	Ana Tomažič	Runa	Jože Žagar
Mark Škerl	0		Neja Cigale	Miša	Živa Kosmač
Martin Štebej	5		Melanija Čičerov	Bistra	Marko Kosmač
Matej Tomažič	11	1	Barbara Čižman	Žuža	Matej Tomažič

Martin, ki se zjutraj zares zbudi šele, ko kihne, si na letošnjem štehvanju nadeja najboljše uvrstitve do sedaj. Če bi bil žival, bi bil njihov pes Pego, ker dobi vse, kar želi, delati pa mu ni treba nič.

Mateja (N.) so v preteklosti, ko ga je bilo malo več skupaj in ko je imel še manjšo kobilu, klicali Martin Krpan. Za letos ga skrbi, da ne bi razočaral svojih zvestih navijačev.

Matej (T.) zase pravi, da je kot konj, ker je vztrajen, delaven in vedno pripravljen premagovati ovire. Letos si na štehvanju želi ostati v isti vrhunski formi.

Mark, ki ga vedno znova dvigne Poljubi me in pleš z menoj Harmonkenrolavcev, si letos zares želi, da bi on dvignil ... zlati kij.

Aleksander spi je pet kav na dan, ampak lahko neha kadarkoli. Pravi, da besede strah ni v njegovem besedišču, posebej ko gre za štehvanje. Če bi bil žival, bi bil jajce, ker pride prej kot kura – ker če je kaj res, je to, da mora biti vedno prvi (bomo videli, če to velja tudi za štehvanje!).

Tudi **Jakob** bi bil rad konj, ker pravi, da lepo skrbijo zate, te negujejo in vedno imaš dovolj za jest. Pred štehvanjem si bo gotovo zavrtel kateri koli komad, ki ima v besedilu »don't you«, saj se sliši kot »Dovč you«.

Jan (za prijatelje tudi Johan) že nekaj let veslo blejske pletne rad zamenja za štehvovski kij (zna pa tudi žonglirati!). Ne boji se poškodb in si srčno želi, da se bo letos v njegovi roki svetilo tudi kaj zlatega!

Davida (za prijatelje tudi Brane) glede letošnjega štehvanja najbolj skrbi to, da bi bil, tako kot lani, dež, a v vsakem primeru se bo držal verza iz svoje najljubše pesmi Čreva na plod: »Šnopc v krvi, traktor v prvi!«

zaroka Matica in Žive na 70. Posavskem štehvanju

Matic Kosmač

števovski mojster

Živa Kosmač

žena števovskega
mojstra

Zmagovalci preteklih let

2000	Matija Čemažar
2000 / Postojna	Matija Čemažar
2001	Matija Čemažar
2002	Miha Čerin
2003	Matija Čemažar
2004	Ivan Čerin
2005	Matija Čemažar
2006	Matija Čemažar
2007	Janez Klemen
2008	Anže Bučar
2009	Peter Klemen
2010	Janez Klemen
2011	Ivan Čerin
2012	Peter Klemen
2013	Peter Klemen
2014	Janez Klemen
2015	Peter Klemen
2016	Anton Klemen
2017	Domen Jenko
2018	Domen Jenko
2019	Matic Kosmač
2020	Matic Kosmač
2021	Matej Tomažič
2022	Matej Novak
2023	Matej Novak
2024	Matic Kosmač

Iz roda v rod štehvanje najde pot

*Posavsko štehvanje je več kot le konjeniško tekmovanje – je praznik skupnosti, tradicije in ponosa. V njem se prepletajo ljubezen do konj, spoštovanje do dediščine in močne vezi med generacijami. **Marinka Kušar** nam je povedala, kako je ta običaj spremljala kot dečva, kasneje kot mama in zdaj kot babica, ter pogledala na štehvanje kot na obred pripadnosti, prehoda in povezanosti.*

Kdaj ste bili na štehvanju prvič dečva?

Prvič sem bila dečva leta 1981, potem pa še trikrat do leta 1984. To leto mi je ostalo v spominu, ker je Drago, moj štehvovec, tisto leto zmagal, avgusta sva se pa nato poročila. Naslednjič, leta 1986, pa sva nastopila kot štehvovska mojster in mojstrica.

Kako ste se počutili kot dečva?

Moja družina, Cundrova z Ježice, je živela s svetim Štefanom, s konji, kmečkimi dogodivščinami in s tem povezanimi šegami, zato je bilo štehvanje za nas velik praznik. Že moj oče je menil, da je velika čast, da ima družina predstavnika na štehvanju. Njemu je bilo vedno žal, ker ni mogel štehvati. V tistih časih je bilo namreč štehvati dovoljeno samo izbranim. Na štehvanju torej nisem bila le spremljevalka štehvovca, marveč sem tudi predstavljala našo hišo.

Bila sem ponosna, da sem imela fanta, ki »si je upak« štehvati, to je pomenilo, da je pravi »dec« in jaz sem bila ponosna, da sem bila njegova dečva, njegova izbranka. Na štehvanje sem gledala kot na pogumno in junaško dejanje. Prav tako mi je bilo všeč, da sem si našla fanta, ki je imel podobne interese kot jaz, zdelo se mi je, da sem s tem dobila dodatno potrditev tudi od družine, da je on res zame.

Poleg tega se mi je vedno zdela velika čast nositi nošo. Tako so nas vzgajili. Spomnim se, kako sem jo skrbno zlikala, si jo oblekla in pazila, da je vse na pravem mestu.

Kaj je vaš najlepši spomin na štehvanje?

Oh, teh je veliko, ampak bolj kot spomini prevladujejo občutki časti, ponosa. Mi je bilo pa

najbolj pri srcu podajanje venčka. Ko je Drago še tekmoval, mi je bilo vedno zelo napeto spremljanje lovljenje venčka z mislijo: »A bo moj, a bo moj?« Kasneje kot mojstrici pa se mi je zdelo imenitno, da imam častno mesto in sem prva vedela, kdo je zmagovalec. Poleg tega sem se lahko malo pozabavala s tekmovalci (smeh).

In ko je Drago zmagal in dobil venček?

Seveda sem bila ponosna in zelo vesela. Malo se mi je že zdelo, da bo zmagal. Z leti sem namreč dobila občutek, kaj štehvovec potrebuje za zmago, in tisto leto sem si mislila: »Seveda bo zmagal, saj je boljši od drugih.« Spomnim se, da sem bila prvo leto bolj vznemirjena, ker je padel s konja in ga je potem bolela hrbtenica. Mislim, da mi sama zmaga nikoli ni bila pomembna, bolj se mi je zdelo častno sodelovanje in to, da bo z vsemi vse v redu.

Kako je izgledal dan štehvovanja in kakšne so bile vaše naloge?

Štehvnanje je bilo ob nedeljah, zato smo šli vedno zjutraj najprej v cerkev k maši. Večjih nalog kot dečva niti nisem imela. Zbrali smo se že oblečeni v noše pred združnim domom oziroma na Ambroževem dvorišču in šli na prizorišče tekmovanja, kjer pa sem imela nalogo, da držim klobuk štehovca. Pa pri podelitvi nagrad smo bile zraven – tisti kozarec vina ni bil nikoli posebej prvovrsten (smeh).

Več dela sem imela že prej, doma, saj je moj oče na štehvnanju vozil kočijo. To je pomenilo, da sem dopoldne očistila njegove škornje in pripravila nošo, očistiti in urediti je bilo treba konje ter seveda okrasiti voz in komate. To je vzelo največ časa. Potem je bilo kosilo, po kosilu pa se je navadno že mudilo. Mama mi je vedno pomagala obleči nošo, saj je vedela, kam gre kateri del.

Kaj pa je sledilo po štehvnanju?

Takoj smo šli domov, da smo se preoblekli. Noša je bila takrat res svečano oblačilo, ne bi

se spodobilo, da bi v njej nadaljevali na veselico. Potem smo šli na veselico. Se mi pa zdi zelo lepo, da se štehovci sedaj po tekmovanju umaknejo k enemu od tekmovalcev domov, kjer na samem podoživijo trenutke tekmovanja, in kasneje skupaj pridejo na prizorišče veselice. S tem nekako oblikujejo svojo »generacijsko« skupnost. To mislim, da se je začelo z generacijo, ko je štehval moj sin Martin.

Kako pa ste gledali na štehvnanje kasneje kot mama štehovca?

Spomnim se svojih staršev, ki sta imela nesoglasja glede brata – mama je trdila, da je še otrok in premlad, da bi štehval, oče pa je spodbujal, naj začne štehvati čim prej, saj ni več majhen deček. Ko sem bila v vlogi mame štehovca, sina Martina, sem razumela svojo mamu. Takrat se je moj pogled na štehvnanje spremenil. Ponosu se je hkrati pridružila še ogromna skrb, da bo vse v redu. Včasih sem si želela, da sploh ne bi šla na štehvnanje, saj sem dogajanje težko gledala z mislijo na nevarnosti.

Kot mama sem usvojila, da je štehvnanje kot neke vrste obred iniciacije, ko fant postane moški. Saj gre res za športno tekmovanje, ampak vseeno, ko se fant enkrat poroči, ne štehma več. Štehvnanje je torej neke vrste obred pred vstopom v odraslo življenje.

Sem pa poleg skrbi čutila tudi ogromen ponos, pa ne samo zato, ker je štehval, ampak na proces, da je postal štehvovec. Ko se je skotila njegova kobilica Miša, je bil zraven, z njo je kasneje hodil v jahalno šolo, hodil na štehovske vaje ... Kobilica Miša je bila bolj nemirne sorte – ko se je z njo matral na štehovski progi in ni obupal, sem pomislila, da bi si res zaslužil zmagati. Čeprav sem vedno čutila, da je zmaga najmanj pomemben del štehvnanja.

Štehvnanje res močno živi v nas. Danes mi je najlepše to, da z Dragom peljeva vnuka na prizorišče štehvnanja naslednji dan po tekmovanju.

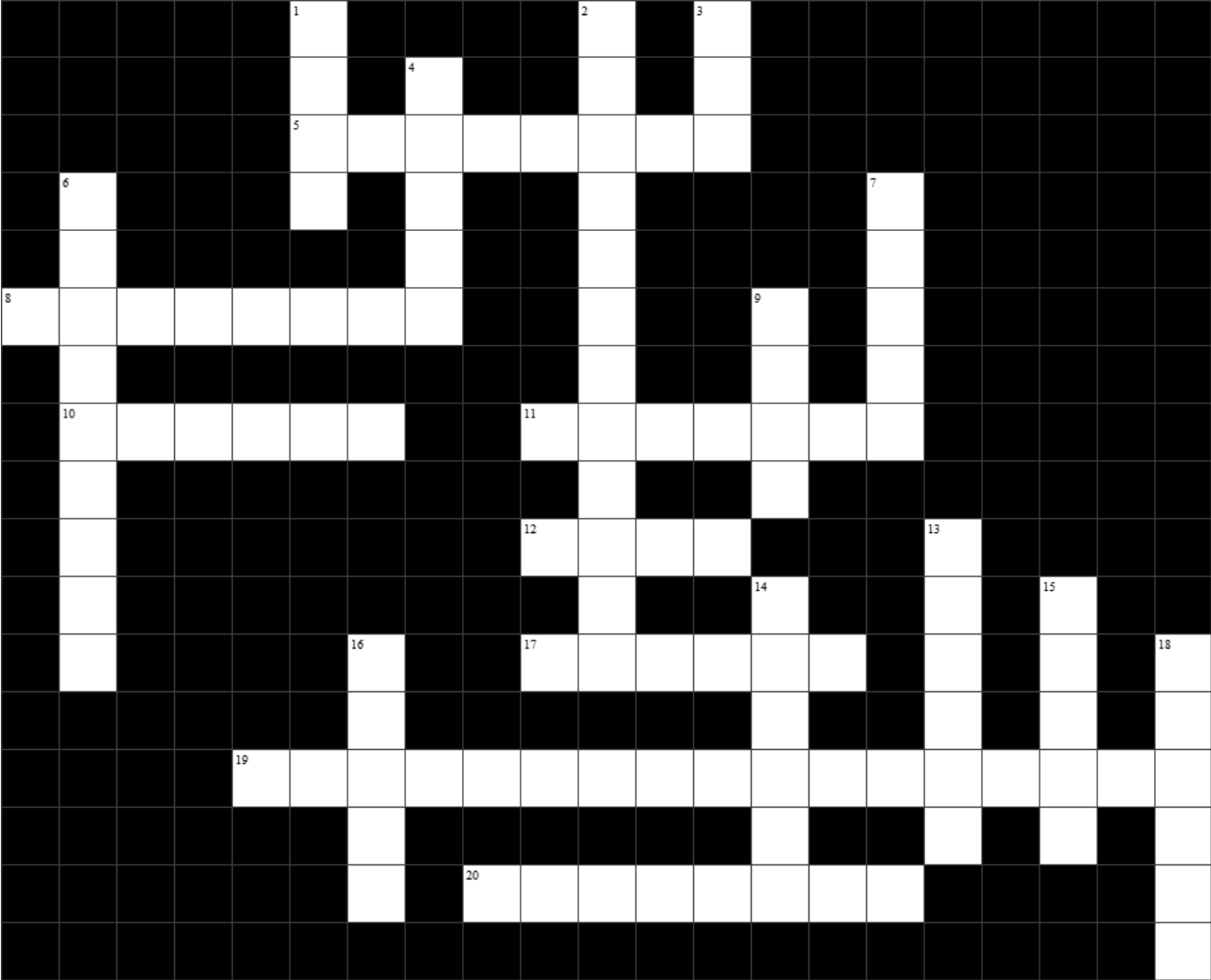
Tam v samokolnico nabereмо razbite doge, ki jih doma sestaviva v sod. Nato vnuka dirjata po dvorišču in s palico udarjata po dogah. Na koncu spletemo še venček iz travniških rož, ki ga dobi zmagovalec.

Torej se za nove štehrovce ni bati?

Štehvanje živi posebno življenje in gre iz roda v rod. Včasih se pojavi kakšna kriza in vprašanja, kako bo. Hvala Bogu se vsako leto najdejo fantje in ti odrastejo v može, ki navdušijo svoje otroke. Zanimivo je, kako tak običaj skupnost oblikuje in povezuje. Želela bi si, da to ostane. Tudi zamere in kakšne hude besede se ob takem dogodku pozabi. Mislim, da je neke vrste »očiščenje«.

- 1 oblačilo štehrovcev
- 2 etnomuzikolog, ki je štehanje predstavil v Ljubljani
- 3 orodje, s katerim štehovci razbijajo sod
- 4 dekle, ki spremlja štehovca
- 5 drugo ime za kij, s katerim se razbija sod
- 6 kdor šteha
- 7 dolina na avstrijskem Koroškem, iz katere izvira štehanje
- 8 družabni dogodek z glasbo in plesom
- 9 lesene deščice, iz katerih je narejen sod
- 10 nagrada za zmagovalca
- 11 lesen sod
- 12 domača žival
- 13 vas, poimenovana po reki Savi
- 14 vas, poimenovana po ježi
- 15 barva zmagovalnega kija
- 16 vas, katere ime je povezano s prodom
- 17 lesen drog, na katerega je nameščen štehovski sod
- 18 z njimi je povezan štehovski sod
- 19 vodja štehanja, običajno zadnji poročeni štehovec
- 20 viteška igra, iz katere se je verjetno razvilo štehanje

EN

Posavsko štehvanje is a traditional ethnological event of the Ljubljana Sava Valley. Boys ride bareback past a wooden barrel and hit it using special metal bets.

DT

Posavje Kufenstechen ist eine traditionelle ethnologische Veranstaltung der Ljubljana Posavje Region. Junge Männer reiten auf ungesattelten Pferden und schlagen mit Eisenkeulen auf ein Holzfass an.

IT

Posavsko štehvanje è un evento etnologico tradizionale del Posavje di Ljubljana. I ragazzi a cavallo senza sella con mazze di metallo rompono una botte di legno.

Iskrena hvala vsem, ki ste s sredstvi in svojim prostovoljnim delom sodelovali pri organizaciji 71. Posavskega štehvanja.

Le tako bo naš veliki vaški praznik ostal živa kulturna dediščina.

Mestna občina Ljubljana,
Oddelek za varstvo
okolja, odsek za razvoj
podeželja in upravne
zadeve

Četrtna skupnost Posavje

Turizem Ljubljana

Šuštar trans, d. o. o.

Pivovarna Laško, d. d.

Biomasa, d. o. o.

ETIS, d. o. o.

Riko, d. o. o.

Matic Kosmač, s. p.

Calmo, d. o. o.

Društvo prijateljev konj Višnja Gora

Habulin logistika, d. o. o.

Javna razsvetljava, d. d.

Keramika Gantar, d. o. o.

Klub starodobnih vozil Soteska

Kmetijska zadruga Metlika

Kolektor Koling, d. o. o.

Ljubljanske mlekarne, d. o. o.

Nena Židov, Slovenski etnografski muzej

PGD Ježica

Plesna skupina Kavboji iz Vira

Slovenski etnografski muzej

Štami, d. o. o.

Škutinov hram

Top majice, d. o. o.

Unibiro, d. o. o.

Vili Petrič

krajani Kleč, Savelj in Ježice

Mestna občina
Ljubljana

Četrtna skupnost
Posavje

Mestna občina
Ljubljana

Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče, združenje

Odgovorni urednik: Rok Čemažar

Urednik: Matej Klemen

Besedila: Rok Čemažar, Marko Klemen, Matej Klemen, Jera Krečič Klemen, Marta Logar

Oblikovanje: Marko Klemen

Naklada: 50 izvodov

Izdano: junij 2025

Fotografije: Aljaž Munda (2016, 2017), arhiv posavskega štehvanja, Jerca Bokal, Marko Klemen

Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče, združenje
Savlje 101, 1000 Ljubljana

Matična številka: 1678167

Davčna številka SI: 10457895

Zavezanec za DDV: Ne (10457895)

IBAN: SI56 1918 0500 1149 294 (DBS d.d.)

Status: Poslovni subjekt posluje

Datum vpisa: 17. 9. 2002

Dejavnost: Kmetijstvo, poljedelstvo in sadjarstvo

Vsak davčni rezident Republike Slovenije lahko do **1 % deleža davka na dohodnino namesto državnemu proračunu prispeva tudi našemu društvu.**

Najlažje to storite elektronsko prek portala eDavki ali preko mobilne aplikacije.

Za obrazec potrebujete davčno številko društva > **10457895**
in naziv > **Kmečka strojna skupnost Savlje-Kleče, združenje**,
in določite 1 %.

Obiščite novo spletno mesto
posavskostehvanje.si

Pišite nam na:
info@posavskostehvanje.si

facebook/posavskostehvanje
youtube/stehvanje
instagram/@posavsko_stehvanje

KMEČKA STROJNA SKUPNOST SAVLJE-KLEČE, ZDRUŽENJE

register nesnovne
kulturne dediščine